

Az elemi és középiskolákban pedig ajánlja ama tárgyak megszüntetését, vagy a kellő mértékre való korlátozását, melyek egyáltalában nem szükségesek vagy nem állnak arányban a gyermek felfogásával, de hogy mik volnának e tárgyak, erre a kérdésre szerzőnk nem felel. Általában az elvek, melyeket Szentesy füzetkéiben fejteget, igazak és helyesek, de előtte már számos pädagogus fejtegette. Így szerzőnk ama kívánságát, hogy a nevelésben és tanulásban a gyermekek szellemi fejlődése mellett az egészsége se szenvedjen, nem csak az újkori pädagogusok, hanem már az ókoriak is minden alkalommal hangsúlyozták és különösen egészségügyi tekintetben iskoláink — az óvótól kezdve fel az egyetemig — rendkívül nagy haladást tettek. Szentesy művének csak akkor volna meg a kellő haszna, ha a szerző a már ismert elveket részletesebben és alaposabban is tárgyalta volna, s illetőleg, ha azt, a mi újat ő kíván, nem keverné össze oly kívánságokkal, melyek épen nem újak, hanem közhelyek.

A mű második része sokkal vonzóbban van írva, mint az első. A második rész arról tesz tanuságot, hogy a szerző a zenében és ennek tanítási theoriájában teljesen otthonos. Azért a műnek ezt a részét, mint már fentebb említettük, a zenét tanítók — főleg a zongoratanítók — a legnagyobb haszonnal forgathatják és a hangjegy olvasásánál, továbbá a zongoraoktatásnál szem előtt tartandó kéz- és testtartásra vonatkozó megjegyzéseit a gyakorlatban is érvényesíthetik. Ép így jó hasznát vehetik a műhöz mellékelte ábrának is, mely a zongoratanításnál a kéz természetes tartását tünteti fel.

Nem rég jelent meg e füzetek német kiadása is, dr. Löbl Ede és dr. *Ehrenhaft* Henrik sikerült fordításában. tj.

Arbeitshygiene der Schule auf Grund von Ermüdungserscheinungen. Von Dr. Ferdinand Kemsies, Oberlehrer an der Werderschen Oberrealschule in Berlin. Verlag von Reuther und Reichard, Berlin. Ára 1 M. 60 Pf.

Mindazok figyelmét, kartársaimét és a többi szakkörökét, kik a mostani időkben oly gyakran hangoztatott és főleg a középiskolák ifjúságára vonatkozó túlterhelés kérdésével foglalkoznak, felhívom egy most megjelent érdekes könyvre. A könyv a Schiller és Ziehen szerkesztésében megjelenő «Sammlung von Abhandlungen aus dem Gebiete der pädagogischen Psychologie und Physiologie» című gyűjteményben látott napvilágot és e gyűjtemény második kötete első füzetét képezi. Kemsies, hogy a túlterhelés beálltát és különböző fokát megállapítsa, a középiskolai tanulókkal az előadási nap különböző idejében szám-

tani példákat oldatott meg, melyek kidolgozására bizonyos meghatározott idő szabatott ki. E dolgozatok sikeréről és minőségéről a túlterhelés foka konstatálható volt. Kemsies ezek alapján amaz eredményre jutott, hogy az első órában legjobban, az utolsóban legrosszabban dolgoztak a tanulók. A napokra nézve pedig azt állítja, hogy hétfőn és kedden a dolgozatok legjobbak voltak. Ezen körülményt azzal okadatozza szerzőnk, hogy a tanulók vasárnap kipihenheték magokat, de ezen szellemi frissesség csak kedd délutánig tart és szombatig mindinkább lankad. Ezért Kemsies igen ajánlja, hogy a hét közepére eső napokra a legkevesebb és legkönnyebb lezcék adandók fel. Kemsies ergographiai mérések alapján a legjobbnak tartja, ha az órarendben a következőleg csoportosítjuk a tantárgyakat. 1. Torna. 2. Mennyiségtan. 3. Idegen nyelvek. 4. Vallástan. 5. Anyanyelv. 6. Természetrajz és földrajz. 7. Történelem. 8. Ének és szabadkézi rajz.

Ergographiai méréseket említettem, ezeket szerzőnk a javított Mosso *-féle ergograph-on (munkamérője) eszközölte. A Mosso-féle ergograph segítségével az egyének physiologiai munkaképessége megállapítható. Maga a készülék két részből áll, először a fixirapparatusból, mely a kezét mozdulatlanul tartja, másodsor a jegyzőkészülekből, a mely a szabadon mozogható és megterhelt középujznak összehúzóódásait egy tengely körül szabadon és korommal bevont hengerein graphikailag megjelöli. Az így keletkezett vonal kimerülési görbének nevezetik. Szerzőnk ezután az ergograph segítségével észlelt tapasztalásáról részletesen be is számol. Ez érdekesen megírt és számos graphikai táblával ellátott könyvet, valamint a javított Mosso-féle «ergographot» is még egyszer az iskola ügyével foglalkozók figyelmébe ajánlom.

Székesfehérvár.

TÉRI JÓZSEF.

* L. Mosso: Über die Gesetze der Ermüdung. (Archiv für Physiologie.) Die Ermüdung. Aus dem Italienischen übersetzt von I. Glinzer. Leipzig. Hirzel.